

העומדים מן הצד ברשת

מטרות:

- ◆ היכרות עם תופעת ה"עמידה מהצד" (Bystander Effect), הבנת השיקולים בעדה ונגדה.
- ◆ מציאת פתרונות אפשריים להתערבות במצבי פגיעה ברשת.

עזרים:

- ◆ רשימת היגדים (נספח)
- ◆ סרטון הצופה מהצד: <https://goo.gl/A4T2Fd>
- ◆ סרטון: קחי צד, אל תעמדי מהצד: <https://goo.gl/udZx6f>
- ◆ סרטון המשך לבנות "קחי צד": <https://goo.gl/6iarJA>
- ◆ סרטון anti-bullying ad: <https://goo.gl/Zpeote>

רקע לפעילות:

מהי "עמידה מהצד"?

העמידה מהצד היא מצב שבו אדם נוכח במקום שבו מתרחש מעשה לא חברי, לא מוסרי, פוגעני, והוא איננו נוקט בעמדה או בפעולה כלשהי כדי לעצור. עצם העמידה מהצד איננה עמדה פאסיבית אלא בחירה אקטיבית של הצופה לא לפעול ולא לעצור את המתרחש.

עמידה מהצד במרחב הווירטואלי

בשנים האחרונות ישנה עליה במספר מקרי האלימות ברשתות החברתיות. בהמשך לכך עלה למודעות נושא העמידה מהצד ברשתות החברתיות. למעשה, בכל פעם שאדם נחשף ברשת לתוכן אלים כלפי אדם או קבוצה ובוחר להתעלם מכך - הוא בעצם נוקט עמדה של מי שעומד מהצד, לא מתערב ולא מביע את דעתו באופן אקטיבי. עצם ההימנעות מהתערבות אקטיבית מאפשרת להתנהגות האלימה להמשיך ולהתקיים.

סיבות להתרחשות תופעת העמידה מהצד

ברשת, קל יותר להיות העומד מהצד, שכן למעשה איש אינו יודע שאתה נמצא שם ויכול להגיב לנעשה. עובדה זו גורמת לכך שתחושת האחריות כלפי המתרחש נמוכה יותר.

בנוסף, מכיוון שברשת מצויים אנשים רבים שערים לתגובות של אלימות ובריונות, מתרחשת תופעה של **פיזור האחריות** בין כל הצופים, שלמעשה מקטינה את הסיכוי להתערבות ולעצירת הפגיעה.

רוב הצופים מהצד משלימים עם ההצקות באופן פאסיבי, ואינם עושים דבר. לרוב הם עושים זאת בלי להיות מודעים לכך. צופים אלה תורמים גם הם להתרחשות. לעתים הצופים הפאסיביים הם הקהל שהפוגע זקוק לו, והם מהווים את ההשלמה השקטה המאפשרת לפוגע להמשיך בהתנהגותו הפוגענית.

מה נוכל לעשות כדי לא לעמוד מן הצד?

נוכל להתערב בצורה ישירה, על ידי הגנה על הנפגע או על ידי הסטת תשומת הלב מהאירוע המתרחש לאירוע אחר.

נוכל לפנות באופן אישי לנפגע, לתמוך בו ולעודד חברים נוספים לעשות כמונו.

נוכל לבקש עזרה, אם באמצעות ארגון תמיכה מחברים ואם באמצעות פנייה למבוגרים. (מעובד מתוך אתר "בין הצלולים")

מהלך הפעילות:

שלב א' – פתיחה באמצעות סרטון

מקרינים את סרטון "הצופה מן הצד".

שואלים את המשתתפים:

- ◆ מהי לדעתכם "עמידה מן הצד"?
- ◆ על מה אנחנו חושבים כשאנחנו שומעים את צירוף המילים "עמידה מהצד"?
- ◆ שתפו בסיפור אמיתי ששמעתם או חוויתם הקשור לנושא.

שלב ב' – משחק ההיגדים

מבקשים מהמשתתפים לעמוד במעגל.

המנחה מקריא היגד מתוך כרטיסיות ההיגדים (מופיעים בנספח)

משתתף שמסכים עם ההיגד צועד צעד אחד פנימה, משתתף שלא מסכים עם ההיגד צועד צעד אחד אחורה.

שלב ג' - שיח

מקיימים שיח בנושא ומתייחסים לנקודות הבאות:

- ◆ מדוע לדעתכם ילדים או בני נוער מעדיפים "לעמוד מן הצד" בזמן הצקה ברשת ולא לנקוט עמדה?
- ◆ מה הרווח שיש לעמידה מן הצד?
- ◆ מה המחיר שלה?
- ◆ מדוע התופעה היא תופעה שלילית? למה היא עלולה לגרום?

שלב ד' - "אל תעמדו מן הצד"

אפשרות א' - מותאמת לקבוצות של בנות או לקבוצות מעורבות

מקרינים את סרטון "אל תעמדי מן הצד". הסרטון מדמה מצב של הצקה ומאפשר לצופים לקחת חלק פעיל במתרחש על מנת לגרום להפסקת הסיטואציה הפוגענית. מזמינים מתנדבת מהקבוצה לשבת מול המסך ולהקריא את התפקיד שלה תוך הקרנת הסרטון. (כמו בסרטון קריוקי). מומלץ להקריין את הסרטון פעם נוספת עם משתתפת אחרת. אפשר לקיים משחק תפקידים סביב אותו מקרה ולהציע דרכי תגובה נוספות להפסקת ההצקה. לסיכום חלק זה של הפעילות מקרינים את סרטון ההמשך המתאר את הניסוי שנעשה בתל אביב באמצעות משקפי מציאות מדומה.

אפשרות ב' - מותאמת לקבוצות של בנים

מקיימים משחק תפקידים על פי המקרה הבא- אתם חוזרים מטורניר כדורגל נגד קבוצה מפנימייה אחרת. שחר שיחק ממש גרוע ובגללו הפסדתם במשחק. החבר'ה עצבנים ומבואסים. תומר מתחיל להתעמת עם שחר ונוצר ביניהם ויכוח מול שאר חברי הקבוצה. תומר שולף את הפלאפון כדי לצלם את שחר ולכתוב עליו הודעה פוגענית. מזמינים את המשתתפים לשחק את תפקידי תומר, שחר, חברי הקבוצה ומשתתפים הצופים מן הצד. מעודדים את המשתתפים למצוא מספר אפשרויות להפסקת ההצקה.

שלב ה' - סיכום

מקרינים את סרטון: anti-bullying ad.

- ◆ מה המסר העולה מהסרטון שראינו?
- ◆ על אילו דרכים יצירתיות נוספות אתם יכולים לחשוב כתגובה למצב פגיעה ברשת? מומלץ לכתוב את הצעות המשתתפים ולתלות על הקיר במועדון הקבוצה.

נספח: רשימת היגדים למדריך

- ◆ עמידה מהצד היא תופעה נפוצה בחיים אך פחות נפוצה ברשת.
- ◆ ילדים ובני נוער מעדיפים לעמוד מן הצד ולא להגיב במקרה של פגיעה ברשת.
- ◆ עמידה מן הצד מחמירה את מצב הפגיעה.
- ◆ מי שעומד מן הצד צודק בהתנהגותו.
- ◆ מי שלא עומד מן הצד ימצא את עצמו בצד הנפגע.

